

EVA POLÁKOVÁ

**ETIKA - PRAKTICKÁ FILOZOFIA MASMEDIÁLNEJ
KOMUNIKÁCIE**

ETIKA - PRAKTICKÁ FILOZOFIA MASMEDIÁLNEJ KOMUNIKÁCIE

Autor: © prof. PaedDr. Eva Poláková, PhD.
Recenzenti: doc. PhDr. Jaroslav Balvin, CSc.
PhDr. Dagmar Valentovičová, CSc.

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-8105-055-8

OBSAH

I. Úvod do etiky	12
I./A Morálka	12
1 Vymedzenie pojmov	12
1.1 Etika a morálka.	12
1.2 Základné pojmy morálky.	13
Otázky a úlohy	17
Literatúra	18
2 Morálka	19
2.1 Vývin morálky	19
2.2 Morálka ako spoločenský jav	21
2.3 Funkcie morálky	22
2.4 Štruktúra morálky	24
2.5 Morálne normy.	25
2.6 Morálka v realite súčasného života	26
Otázky a úlohy	27
Literatúra	27
I./B vývoj etiky	28
3 Historický prehľad etických názorov a smerov	28
3.1 Antická etika	28
3.2 Klasické obdobie gréckej filozofie	30
3.2.1 Sokrates (469 – 399 p. n. l.)	30
3.2.2 Platón (427 – 347 p. n. l.)	32
3.2.3 Aristoteles (384 – 322 p.n.l)	33
3.2.4 Stoici a Epikurovci	37
3.3 Stredoveká etika	39
3.3.1 Tomáš Akvinský (225 – 1239)	40
Otázky a úlohy	42
Literatúra	42
3.4 Novoveká etika.	43
3.4.1 René Descartes (1596 – 1650)	46
3.4.2 Benedict de Baruch Spinoza (1632 – 1677)	48
3.4.3 David Hume (1711 – 1776)	48
Otázky a úlohy	51

Literatúra	52
3.4.4 Immanuel Kant (1724 – 1804).	52
3.4.5 Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770 – 1831)	57
Otázky a úlohy	60
Literatúra	60
3.5 Postklasická filozofia 19. storočia	61
3.5.1 Karl Marx (1818 – 1883).	61
3.5.2 Arthur Schopenhauer (1788 – 1860).	63
3.5.3 Sören Kierkegaard (1813 – 1855)	63
3.5.4 Friedrich Nietzsche (1844 – 1900)	64
Otázky a úlohy	66
Literatúra	67
4 Etika 20. storočia	68
4.1 Existencializmus.	68
4.1.1 Jean-Paul Sartre (1905 – 1980)	69
4.2 Axiologická etika.	70
5 Problematika hodnôt	71
5.1 Retrospektíva.	71
5.2 Hodnoty v postmodernej spoločnosti	72
5.3 Hodnoty v občianskej spoločnosti	72
5.3.1 Etický ideál liberálno-demokratickej spoločnosti	73
5.4 Konflikt hodnôt	76
5.5 Edmund Husserl (1859 – 1938)	77
5.6 Nikolai Hartmann (1882 – 1950)	78
5.7 Max Scheler (1874 – 1928)	80
5.8 Gabriel Marcel a jeho kritika hodnôt.	82
5.9. Chápanie problematiky hodnôt u Schwartza	82
5.10 Verejná mienka, médiá a hodnoty	84
Otázky a úlohy	86
Literatúra	87
II. Klasifikácia etiky ako vednej disciplíny.	89
II./A Delenie podľa teoretických prístupov.	89
6 Relativizmus.	90
6.1 Kultúrny relativizmus	90
6.2 Etický relativizmus	91
7 Morálny absolutizmus.	91

8	Morálny pluralizmus	92
8.1	Radikálny pluralizmus	92
8.2	Pluralizmus morálnych princípov	92
8.3	Pluralizmus morálnej praxe	92
8.4	Pluralizmus sebarealizácie	93
9	Špecifické filozoficko-etické východiská	93
9.1	Ateizmus	93
9.2	Nihilizmus	93
9.3	Skepticizmus	94
	Otázky a úlohy	94
	Literatúra	95
II/B	Delenie podľa riešených problémov	96
10	Metaetika	96
10.1	Predmet skúmania	96
10.2	Vymedzenie metaetiky	97
	Otázky a úlohy	99
10.3	Hlavné prúdy metaetiky	100
10.3.1	Metaetický naturalizmus	101
10.3.2	Intuitivizmus	101
10.3.3	Emotivizmus	103
10.3.4	Teórie dobrých dôvodov	104
10.4	Etika diskurzu.	105
10.4.1	Jürgen Habermas (*1929)	105
10.4.2	Vplyv novopozitivismu.	106
	Otázky a úlohy	107
	Literatúra	107
11	Normatívna etika	108
11.1	Teologická etika.	109
11.2	Utilitaristická etika	110
11.4	Deontologická etika	111
11.5	Normatívna etika v mediálnej praxi	112
11.5.1	Etické kódexy.	113
12	Deskriptívna etika	115
	Otázky a úlohy	115
	Literatúra	116
II/C	Delenie podľa pôvodu	117

13	Empirická etika.	117
13.1	Hedonizmus.	118
13.1.1	Pojem hedonizmus	118
13.1.2	Hedonizmus Maxa Stirnera (1806 – 1856).	119
13.1.3	Súčasný hedonizmus	120
13.2	Eudaimonizmus.	122
	Otázky a úlohy	123
	Literatúra	123
13.3	Utilitarizmus	124
13.3.1	Výklad pojmu.	124
13.3.2	Predhistória utilitarizmu	125
13.3.3	Klasický utilitarizmus	125
13.3.4	Poklasické obdobie utilitarizmu	130
13.3.5	Utilitarizmus 20. storočia	136
13.3.6	Zhrnutie	141
13.3.7	Príklady aplikácie utilitarizmu v praxi	142
	Otázky a úlohy	144
	Literatúra	145
14	Transcendentálna etika	146
II/D	Charakteristika vybraných etických teórií	148
15	Novoveká, moderná etika	148
15.1	Spravodlivosť.	149
15.1.1	Historické chápanie pojmu spravodlivosť	150
15.1.2	Typy spravodlivosti	151
15.1.3	Teórie spravodlivosti	153
	Otázky a úlohy	155
	Literatúra	155
15.2	Autonómia	156
15.3	Zodpovednosť.	156
15.3.1	Hans Jonas (1903 – 1993)	158
15.3.2	Etika zodpovednosti etika a zmýšľania	159
15.4	Spoločenská zodpovednosť v prostredí trhu	161
15.4.1	Podnikateľská etika.	162
15.4.2	Kritériá spoločenskej zodpovednosti	162
15.5	Tolerancia	164
15.5.1	Vznik a vymedzenie pojmu tolerancia	164

15.5.2 Typológia tolerancie	165
Otázky a úlohy	167
Literatúra	168
16 Zhrnutie, záver	169
16.1 Charakteristika súčasnej etiky	169
16.2 Záverečné zamyslenie	169
16.3 Aplikácia etiky v (mediálnej) komunikácii	170
Prehľad odporúčanej literatúry	173
Menný register	180

PREDSLOV

Viackrát som si pri cestovaní vlakom vypočula rozhovor vysokoškolských študentov o nepotrebnosti niektorých predmetov, ktoré majú v študijnom programe. Medzi inými sa spomenula aj etika, čo ma prinútilo k zamysleniu a spomínaniu na to, čo som považovala za potrebné, resp. nepotrebné v ich veku ja.

Je isté, že nad zmyslom života, všeľudskými hodnotami, spravodlivosťou, pravdou a pod. sa zamýšľajú alebo veľmi mladí, alebo starí viac než ľudia v produktívnom veku, pretože ich ešte, či už, netrápi starosť o zabezpečovanie bežných životných potrieb a viac veria ideám, svojim ideálom.

Ak sa spýtame niekoho, kto už dlho nejedol, čo je v živote najdôležitejšie, odpovie, že jedlo, ak sa spýtame smädného, odpovie – voda. Úplne opustený človek si bude najviac vážiť spoločnosť ľudí. Máme ale nejakú potrebu, ktorá stojí nad tým všetkým, takú čo je spoločná pre všetkých ľudí? Čo budeme potrebovať ak uspokojíme naliehavé životné potreby? Okrem základných biologických potrieb, lásky a starostlivosti všetci ľudia majú spoločnú aj túžbu po poznaní: chceme vedieť kto sme, odkiaľ pochádzame, prečo žijeme.

Takéto úvahy súvisia s morálkou, etikou, s praktickou filozofiou, ktorá nás sprevádza celým životom, ktorou sa riadime nielen v osobnom ale i profesijnom živote, a preto aj etika ako vyučovací predmet nie je zbytočná, ale otvára nám cestu práve k odpovediam na položené otázky.

O morálke sa v histórii človeka začalo hovoriť už vtedy, keď sa človek mohol slobodne rozhodnúť ako bude konať. Paradoxne, až vtedy keď človek môže konať amorálne, uvedomí si aké morálne normy jeho komunita, spoločnosť uznáva. Človek sa spolu so schopnosťou snívať o lepšom živote naučil aj kriticky hodnotiť daný stav spoločnosti a svoje postavenie v nej, vníma napätie medzi tým, čo je a tým čo má byť, niekedy sa dostáva i do osobného morálneho konfliktu, a to keď sa musí rozhodnúť proti svojmu morálnemu presvedčeniu.

Spoločnosť, v ktorej žijeme dnes, stavia na teóriách kultúrneho a morálneho relativizmu, pluralizmu a tolerancie, čo prináša človeku

veľkú slobodu v možnostiach viery „svojej pravde“ ale aj akceptácii „právdy iných“. Avšak v pluralitnej spoločnosti inklinujúcej k spoločnosti konzumnej zjednodušene platí: Každý nech verí čomu chce a koná tak, ako je to pre neho najlepšie. Problém však nie je v tom, že ľudia neveria ničomu, ale že uveria hocičomu a najmä vtedy, ak sa to dozvedia z médií a ak o tom následne rozprávajú takmer všetci.

S návratom súkromného vlastníctva sme zaznamenali aj u nás vzostupný trend hodnotových orientácií na majetok, peniaze, materiálne zabezpečenie, vlastníctvo najrozličnejšieho spotrebného tovaru, chceme si dopriať čo najviac pôžitkov (do popredia sa dostáva spotreba, luxus, zábava) – teda ide o evidentnú orientáciu na konzumný spôsob života, a to aj pod vplyvom reklamy a médií.

Duchovné hodnoty, ktoré nás robia skutočne slobodnými a činorodými, prevládajú iba v úzkych spoločenských kruhoch. Klesajúcu spoločenskú hodnotu vykazuje solidarita, bonita medziľudských vzťahov, úcta k autoritám, kultivovanosť, hodnota spolupatričnosti a občianska aktivita.

Vlastnícke vzťahy ovplyvňujú aj konkurenčné mediálne prostredie, v ktorom už nie je prvoradá etika mediálnej práce, ale zisk. Množia sa kauzy porušovania profesionálnej mediálnej etiky, samoregulačné orgány pri riešení sťažností na porušenie etických pravidiel mediálnej práce často dospejú k pozitívnym nálezom. – A práve v takejto situácii je podľa mňa vhodné, ba potrebné, viac hovoriť o etike, o morálke všedného dňa, ale aj o etickom profesionálnom správaní. S budúcimi mediálnymi pracovníkmi tým viac, že neskôr sami budú ovplyvňovať verejnú mienku a tak sa podieľať aj na vytváraní spoločenskej morálky.

Učebnica, ktorú držíte v rukách Vás má motivovať k tomu, aby ste si uvedomili historické súvislosti, spojitosť vývoja človeka s filozofiou a etikou, s opakujúcimi sa spoločensko-etickými problémami a možnými riešeniami týchto problémov – problémov, ktoré majú spoločné korene i východiská riešenia rovnako dnes tak ako aj v minulosti.

Učebnica je určená pre študentov masmediálnych štúdií FMK Univerzity Sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Bola vydaná s podporou projektu VEGA č. 1/4696/07 Hodnoty súčasnej masmediálnej kultúry.

Študentom, ktorí budú túto knihu používať ako učebnicu pri štúdiu masmediálnej komunikácie odporúčam, aby venovali pozornosť odkazom na pôvodné literárne pramene a podrobnosti naštudovali z nich, pretože tento text má slúžiť iba ako skrátený základný materiál pre hlbšie štúdium z literatúry uvádzanej za každou kapitolou a zosumari-zovanou na konci učebnice.

Doc. Dr. Eva Poláková, PhD.
Fakulta masmediálnej komunikácie UCM Trnava

I. ÚVOD DO ETIKY

I./A MORÁLKA

1 Vymedzenie pojmov

1.1 Etika a morálka

Termín etika ako názov vedného odboru – filozofickej disciplíny, odvodzujeme od slova „ethos“, ktoré v starej gréčtine označovalo obyčaj, mrav, charakter, či spôsob myslenia. Na začiatku sa tento termín používal širšie, neskôr najmä zásluhou Aristotela sa začal vzťahovať len na oblasť mravov – morálku.

Termín „morálka“ pochádza z latinského prekladu výrazu „ethos“ čo je lat. „mos“, t.j. mrav, charakter, chovanie, vlastnosť, vnútorná podstata, zákon, predpis. Cicero od tohto termínu odvodil slovo „moralis“, t. j. mravný, týkajúci sa mravnosti. čo v našom preklade znamená morálka. (*Vajda, 1995*)

V slovenčine sa popri termínu „morálka“ používa aj termín „mravnosť“. Podľa väčšiny teoretikov je medzi nimi zhoda, t. j. oba termíny sú synonymné. (Iní autori, inšpirovaní Heglom, ich rozlišujú a chápu morálku ako morálne vedomie – formu duchovného života spoločnosti, a pod mravnosťou chápajú zasa obyčaje, mravy, činy, teda prvky praktického správania sa.) My termíny „morálka“ a „mravnosť“ budeme používať ako synonymá.

Aplikovaná etika sa zaoberá praktickými etickými problémami spoločensko-ekonomického a občianskeho života. Zaužívalo sa hovoriť o profesijnej etike, t.j. o aplikácii etických princípov v jednotlivých profesiách, v ktorých sú formulované špecifické etické kódexy.

Etika ako veda je filozofická disciplína, patrí k spoločenským vedám a zaoberá sa etikou jednotlivých historických etáp vývoja ľudstva, etikou jednotlivých spoločenských činností (politiky, práva, vedy) a etikou profesijnej práce. Objektom záujmu etiky je morálka, jej predmetom skúmania sú najmä teoretické východiská morálky, samotná

morálka, morálne konanie a jeho normy. Etika vysvetľuje pôvod, podstatu a funkcie morálky. Je to teda veda o morálnej činnosti, o morálnych vzťahoch a o morálnom vedomí. Etiku možno chápať tiež aj ako teoretické východisko pre morálne rozhodnutia – výber hodnôt a princípov, ktoré usmerňujú ľudské konanie. Albert Schweitzer vidí pôvod etiky v tom, že človek sa pokúša domyslieť do konca a realizovať prisviedčanie svetu, ktoré sa spolu s prisviedčaním k životu nachádza v jeho vôli k životu. V duchu tejto koncepcie „*stať sa etickým znamená stať sa pravdivo mysliacim.*“ (Schweitzer, 1986. s. 350)

Etika sa podľa *Remišovej a Gažovej* nazýva aj **praktickou filozofiou**, pretože zo základných noetických a metafyzických poznatkov odvodzuje praktické pravidlá pre konanie ľudí, ktoré sú potom už predmetom morálky. Etika ako praktická filozofia pomáha človeku poznať, aký má v reálnom živote zaujať postoj. Pomáha mu vyriešiť večné etické otázky: Čo mám, alebo čo by som mal urobiť? Čo je správne? To znamená, že etické poznanie sa nerozvíja samoúčelne, ale predovšetkým preto, aby našlo uplatnenie v praktickom konaní človeka, ktoré je charakterizované spojením rozumu a vôle.

Základným cieľom etiky je nájsť taký morálny, všeobecne platný princíp, ktorý by ľuďom umožnil jednoznačne odlíšiť dobro od zla, morálne od nemorálneho, správne od nesprávneho.

Etika sa snaží teda odpovedať na otázky:

Čo je podstatou morálky?

Aký je pôvod morálky?

Aká je podstata dobra a zla?

Aký je vzťah medzi skutočným a požadovaným v konaní a správaní sa človeka?

V čom spočíva podstata a význam morálneho ideálu?

Podľa akých morálnych kritérií sa majú ľudia správať?

Existuje nejaký univerzálny morálny princíp? (*Remišová – Gažová, 2005, s. 8*)

1.2 Základné pojmy morálky

Morálka operuje najmä s pojmami súvisiacimi s morálnymi postojmi, s kategóriami dobra, zla, slobodnej vôle, svedomia, spravodlivosti, povinnosti a ďalšími, ktoré závisia o i. aj od osvojeného habitusu.

Habitus definujeme ako celok relatívne stálych postojov a správania, ktoré získali u individua, ale i v príslušnej skupine charakter návyku. Osvojený etický postoj (habitus) formovaný kultúrnou tradíciou spoločenstva môže viesť ku konfliktu s vlastným svedomím, k vedomiu zlyhania alebo viny z hľadiska kategórií dobra a zla .

Dobro, zlo

Najvšeobecnejšie hodnotenie v morálke predstavujú kategórie dobra a zla. Hoci dobro a zlo patria k centrálnym pojmom etiky, obsah týchto pojmov nie je jednoznačný. V najvšeobecnejšom zmysle vymedzujú tieto etické kategórie protiklad morálneho a nemorálneho.

Dobro odráža záujmy, želania, nádeje ľudí, definuje sa podľa zvolenej paradigmy, názory naň sa môžu odlišovať aj v závislosti od osvojeného habitusu. Dobro môže nadobúdať v rozličných kultúrach rôzny obsah, vždy sa však považuje za najvyššiu kvalitu ľudského života.

Zlo je opozitum k dobru, je to abstraktná všeobecná charakteristika negatívnych kvalít a činnosti človeka. Označuje sa ním také konanie, ktorým ubližujeme iným alebo určitým spôsobom porušujeme zaužívané a všeobecne platné morálne normy.

Šťastie je súčasťou procesu dosahovania stanovených cieľov, želaní, túžob. Označuje subjektívny stav človeka vnútornej spokojnosti s vlastným bytím, ktorý vyjadruje naplnenosť ľudského bytia, potvrdenie vlastného zmyslu života. Preto pojem šťastie necharakterizuje len určitú situáciu alebo len priebežný duševný stav, ale je zároveň vyjadrením predstáv človeka o tom, aký má byť jeho život, čo je preňho najvyššou hodnotou.

Pojem šťastia sa podľa *Klimekovej* môže chápať ako:

- výnimočné kladné udalosti,
- vnútorný pocit blaženosti.
- kladná životná hodnota (niečo relatívne trvalé v ľudskom živote),
- vznešenosť hodnôt, o ktoré sa usiluje,
- spokojný život,
- zdravie.
- výraz životnej múdrosti. (*Klimeková, 200, s. 40*)

V dejinách etických teórií nadobudla kategória šťastia dvojaký význam. Na jednej strane sa šťastie považovalo za vrodené právo člo-

veka, na druhej strane za zdroj, z ktorého vyrastá cnostné správanie, morálka.

Cnosť (po grécky = areté, po latinsky = virtus) je súbor stálych pozitívnych morálnych vlastností osobnosti, skupiny ľudí alebo spoločnosti. Je to individuálna spôsobilosť správať sa mravne (zahŕňajúca vytrvalosť a silu vôle) vzhľadom k uznávaným morálnym normám alebo požiadavkám. Etikou cnosti sa filozofi zaoberali predovšetkým v staroveku, jej zakladateľmi a nositeľmi boli Platón a Aristoteles, v stredoveku najmä Tomáš Akvinský a menej známy Alasdair Mac Intyre.

Podľa Platóna je cnosť harmónia jednotlivých častí duše; harmóniou rozumovej duše je múdrosť, srdnatej duše mužnosť, žiadostivej duše striedmosť alebo umiernenosť. Cnosť, ktorá dbá, aby v týchto troch dušiach spolu bol náležitý poriadok, je spravodlivosť.

Aristoteles hovorí, že cnosť je to absolútna mravná zdatnosť (areté), čiže stála vlastnosť alebo stav, ktorým sa človek stáva dobrým, a ktorým robí svoj výkon dobrým; cnosť je získaný predpoklad k dobrému, k mravnému výkonu.

Svedomie predstavuje samoreguláciu správania sa osobnosti na základe subjektívne stanovenej a pochopenej morálnej povinnosti, reprezentuje zodpovednosť a povinnosť individua, ktorú pociťuje vo vzťahu k sebe samému. *Bláha* otázku svedomia rozoberá podrobnejšie a oi. hovorí, že svedomie sa v nás formuje pod morálnym tlakom našich predkov a pod tlakom prítomnosti (1991, s. 81-82). Z morálneho hľadiska najdôležitejšou subjektívnou podmienkou svedomia je morálny základ osobnosti, ktorý sa prejavuje v odpovediach na dve otázky: *Kto som? Aký je môj vzťah k dobru?* Svedomie súvisí s istou formou identifikácie, so stotožnením sa s istými morálnymi normami. Prostredníctvom habitusu a spoločenských (skupinových) ideálov – vzorov, dochádza u jedinca k špecifickej identite, ktorou získava sebauvedomie a sebapecifkovanie, tzv. svedomie, prejavujúce sa v slobodnej činnosti – v slobodnej vôli. Svedomie sa formuje na základe interných (psycho-somatických) a externých (tradície, výchova, verejná mienka ...) podmienok. Čím je psycho-somatická zložka u človeka zrelšia, tým vnútorne lepšie prehodnocuje verejnú mienku a riadi sa vlastnými etickými normami – svedomím. (Poláková, 2002) Svedomie tak vystupuje

je v podobe sebahodnotiaceho citu. Je to forma hodnotenia seba samého sebou samým. (Dokonca aj Deklarácia ľudských práv OSN zakotvuje právo človeka konať slobodne podľa svojho svedomia, hoci presné vymedzenie tohto pojmu sa tam nevyskytuje.)

Sloboda vôle je schopnosť človeka samostatne určovať svoj život, konať podľa vlastného svedomia a súčasne povinnosť niest' za svoje konanie zodpovednosť.

Morálne princípy, normy

Morálne princípy majú podobu najvšeobecnejších morálnych zásad, v ktorých je vyjadrená podstata morálnej identity skupiny a je to súčasne najjednoduchšia forma požiadaviek na morálne správanie. Fungujú ako vzory správania sa, ktoré možno uplatniť v rovnakých situáciách. Formovali sa postupne ako výraz potreby komunity zosúladiť a skoordinať konanie ľudí v skupine, spoločnosti. Morálne normy existujú v podobe konkrétnych a jednoznačných imperatívov správania sa. Jednotlivec si ich osvojuje prostredníctvom mravov a tradícií, ktoré posilňuje vplyv výchovy a verejnej mienky. Morálne normy väčšinou fungujú v slovesnej forme príkazu, zákazu alebo odporúčania, ktoré hovoria čo človek má, alebo nemá, čo môže, prípadne musí robiť.

Spravodlivosť

Spravodlivosť je prienikom etických, sociálnych, politických a ekonomických predstáv o rovnosti, slobode a právach (stabilite) človeka.

Ako právny pojem vyjadruje dodržiavanie a vykonávanie zákonných práv. Ako etická kategória vyjadruje morálne hodnotenie spoločenských javov. Označuje taký požadovaný spoločenský stav a také pravidlá, pri ktorých sú garantované základné práva všetkým členom spoločnosti.

Spravodlivosť sa od čias Aristotela chápe ako jeden zo základných princípov etiky. Podľa Aristotela je spravodlivosť cieľom aj výsledkom spoločenskej spolupráce, ktorý umožňuje všetkým členom spoločnosti dobre žiť a konať dobro.

Povinnosť sa stala ústrednou kategóriou novodobej etiky zásluhou Kanta. Obsah tohto pojmu vyjadruje čo by sme mali a mohli urobiť, ale čo urobiť nemusíme. Ide o dobrovoľnú voľbu potom už „povinne“ dodržiavať všeobecný mravný zákon, mravné normy. Táto povinnosť

sa u Kanta kladie na prvé miesto, stáva sa „kategorickým imperatívom“.

Ďalšími kategóriami, ktoré majú v systéme etiky dôležité miesto sú **česť a dôstojnosť**.

Česť predstavuje spôsob a kvalitu plnenia morálnych záväzkov a požiadaviek.

Dôstojnosť odzrkadľuje osobnosť človeka, vzťah človeka k sebe a zároveň vzťah spoločnosti k človeku.

Pre vytváranie morálnych postojov, ale predovšetkým vo vzťahu médiá – spoločnosť- jedinec, je dôležitá aj verejná mienka.

Verejná mienka

Grác hovorí, že „Etická zložka verejnej mienky ako vonkajší indikátor normatívne chápaného dobra sa uplatňuje vo všetkých tých prípadoch, v ktorých sa záujmy jednotlivcov stretávajú so záujmami druhých ľudí alebo spoločnosti.“ (2002, s. 208) O tom, v akej miere ovplyvňuje verejná mienka našu morálku rozhoduje vnútorné prehodnotenie najmä týchto faktorov:

- hodnovernosť údajov, na základe ktorých vzniká verejná mienka,
- reprezentatívnosť verejnej mienky,
- sprostredkovateľnosť verejnej mienky,
- ľahká ovplyvniteľnosť verejnej mienky,
- inštruktívnosť jej pôsobenia.
- korektnosť verejnej mienky.

Otázky a úlohy

1. Ktorými základnými otázkami sa zaoberá etika ako veda?
2. Etika a morálka ich definičné vymedzenie a charakteristika.
3. Zamyslite sa nad tým, kedy ste boli doteraz najšťastnejší. Pokúste sa pojem šťastia – tak ako ho chápete vy, zovšeobecniť.
4. Definujte dobro a zlo ako etické kategórie (problém definície).
5. V čom sa líšia základné smery vo vymedzení dobra a zla (antické a kresťanské chápanie)?
6. Formulujte základné povinnosti demokratického štátu, súčasnej rodiny a vysokoškolského študenta. Viete povedať čo považujeme za základnú povinnosť žurnalistu?

7. Uved'te nejaký príklad z vlastného života, kedy ste konali proti vlastnému svedomiu. Akým vnútorným procesom podľa vás musí prejsť bulvárny žurnalista, aby písal „dobré bulvárne príspevky“?
8. Čo sa môže stať, ak zamestnávateľ vyžaduje od mediálneho pracovníka (novinára, moderátora, PR- pracovníka, a i.) výkon, ktorý sa nezhoduje s jeho vlastným svedomím? Rozoberte viaceré hypotetické možnosti.
9. Uved'te nejaký mediálny príklad aplikácie princípu konať čestne v politike, v mediálnej praxi.

Literatúra

- BLÁHA I. A. 1991. Ethika jako věda. Úvod do dějin a theorie mravnosti. Praha: Prosum, 1991.
- DELFOVÁ, H. et. al. 1993. Lexikón filozofie. Bratislava: Obzor, 1993.
- GRÁC, J. 2002. Dobrý človek v interakcii verejnej mienky a svedomia. In Dobrý človek. Nitra: FF-UKF, 2002, s. 205-213.
- KLIMEKOVÁ, A. 2000. Etika a etická výchova v kontextoch človeka. Prešov, 2000.
- POLÁKOVÁ, E. 2002. Dobrý človek z aspektu multikultúrnosti. In Dobrý človek. Nitra: FF-UKF, 2002.
- REMIŠOVÁ, A. – GAŽOVÁ, V. 2003. Vybrané kapitoly z etiky a kulturológie. Trnava: UCM, 2003.
- SCHWEITZER, A. 1986. Kultúra a etika. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1986.
- SMREKOVÁ, D. – PALOVIČOVÁ Z. 2003. Dobro a cnosť. Etická tradícia a súčasnosť. Bratislava: IRIS, 2003.